

SAIRAS SIELU

Ruusu-Risti, syyskuu 1926 ss.225–232

Sielulliset sairaudet ovat aina olleet ihmiskunnalle vaikea vitsaus, mutta meidän aikamme on varmaankin erikoisen syvästi saanut kärsiä niistä. Onhan suuren maailmansodan välittömänä seurauksena ollut kaikenkalaiset neuroosit ja sielulliset lamautumistilat, jotka usein ovat johtaneet täydelliseen mielenvikaisuuteen. Tämä kaikki herättää meissä kiihkeän halun syventyä kysymykseen sielullisista sairauksista ja oppia ymmärtämään niiden todellista olemusta, siten voidaksemme auttaa hädässä olevia ihmisveljiämme.

Muinaiset kansat pitivät jo sielullisia sairauksia erikois-
asemassa. Niinpä saatettiin uskoa yleisesti, kuten vanhassa Kreikassa, että esim. mielisairaus oli ”jumalallinen tauti”. Ihminen joutui siinä muitten yläpuolelle ja hänen kauttaan saattoi ilmetä ihmeellisiä asioita. Samoin oli yleinen käsitys vanhalla ajalla, kuten vielä keskiajalla, että tämän kaltaiset taudit johtuivat n. s. riivauksesta, ja riivauksella tarkoitettiin sitä, että vieraat, useimmiten pahat henget puhuivat ja toimivat ihmisen kautta.

Mutta sikäli kuin virallinen tiede uudemman ajan kuluessa kehittyi mekaanis-materialistiseen suuntaansa luovuttiin tällaisista taikauskaisista selityksistä ja kaikki koettiin ymmärtää ”luonnollisella tavalla”, s. o. ruumiillisista seikoista johtuvana. Viime vuosisadan lääkärit yrittivätkin näin ollen keksimiään ruumiillisia syitä poistamalla parantaa myös sielullisia- ja mielisairauksia. Ja onnistuiko tämä? Tietysti joskus, sillä olihan tapauksia, jolloin tauti todella johtui jostain fysiologisesta seikasta. Saattoihan olla, että se johtui esim. luusta, joka painoi

aivoja, jostain paiseesta päässä tai vain ruumiin rasituksesta ja yleisestä heikkoudesta, mutta useimmat sielulliset sairaudet jäivät tällä menetelmällä auttamattomasti parantumattomiksi.

Meidän vuosisatamme tiede on kuitenkin astunut aimo askeleen tai askeleitakin eteenpäin sielullisten tautien ymmärtämisessä ja parantamisessa. Tästä saamme ennen kaikkea kiittää n.s. *psykoanalyttistä koulua*, jonka perustaja on wieniläinen lääkäri prof. Sigmund Freud. Ihmeellistä on, että tämä koulu kunta eräässä suhteessa lähestyy vanhaa keskiaikaista kantaa riivauksesta, vaikkei se lainkaan puhu hengistä, ei hyvistä ei pahoista. 1) Mutta sen sijaan psykoanalyttikot puhuvat voimista, joiden valtaan ihmisen sielu voi joutua, ja nämä voimat ovat sielullista laatua, ajatuksia ja tunteita, jotka ihminen on työntänyt pois päivätaujuudesta elämästään ja jotka ovat siirtyneet siihen laajaan alitajuksen sieluelämän piiriin, jota psykoanalyysi nimittää tajuttomaksi (*das Unbewusste*). Tavallisissa oloissa tämä tajuton ilmenee unitilassa, ja vain ikäänkuin väläyksittäin päivätaujuudessa, mutta sielullisissa sairauksissa tajuton, kaikki poistyonnetty halut ja toivomukset ovat puhjenneet esille suu-remmalla voimalla, vieläpä joskus estäen kaiken itsetietoisien päivätaujuksen elämänkin.

Voidakseen nähdä syyt sielullisiin sairauksiin, jotka siis piilevät tajuttomassa ovat psykoanalyttikot ryhtyneet tutkimaan unielämää, jonka ovat huomanneet vertauskuvissa, symboloissa ilmentävän alitajuksen sielun sisältöä, 2) ja kun potilas

1) Vertauskuvallisesti he kyllä saattavat puhua niistäkin, kuten tohtori Pfister polemiikissään toht. Maederin kanssa: ”Vain se, joka on vähemmän poistyonnettyä, esitietoista, voi eräillä ehdoilla sisältää jotain kiitosta ansaitsevaa siveellistä piirrettä, jota vastoin syvemmälle poistyonnettyä, Freudin tajutonta, on pidettävä *helvetin hengiltä kotoisin olevana*.”

2) Kts. kirj. Uni ja unennäkö, Ruusu-Risti v. 1924 siv. 292.

on päivätajunnassa päässyt selville tautinsa syystä, on useissa tapauksissa ollut helppoa voittaa se järjen ja ajatuksen avulla. Koko menetelmä siis perustuu sielun erittelyyn, josta johtuukin nimi psykoanalyysi (kreik. psykhee=sielu, analysis=erittely).

Kaikesta tästä voimme huomata, että psykoanalyysi on monessa suhteessa lähestynyt, teosofisia ja okkultisia näkökantoja, ennenkaikkea käsityksellään sielusta, sillä samoin kuin teosofia se ymmärtää, että ihminen on sielullinen olento, jonka sisältö on paljon laajempi kuin se osa, joka pääsee ilmenemään aivojen kautta päivätajunnassa. Mutta mitä tämä sielun tajuton puoli oikeastaan on, on psykoanalyytikoilla varsin hämärä aavistus ja sen selittäminen on antanut aiheita erilaisiin mielipiteisiin ja eri koulukuntien syntymiseen heidän keskuudessaan.

Psykoanalyttisen menetelmän keksijä ja perustaja prof. Freud näkee alitajuisen sieluelämän takana, sen synnyttäjänä seksuaalisen, sukupuolisen voiman, ja unitilan vertauskuvin tämänkaltaisten toivomusten toteutumista. Sveitsiläinen lääkäri, tohtori Jung, Freudin entinen oppilas, joka perusti oman systeeminsä, on tahtonut vastustaa tätä ehkä liian yksipuolista teoriaa ja selittää tajuttoman olevan sielullista energiaa, joka useimmiten pukeutuu seksuaalisiin symbooleihin. Toisen sveitsiläisen psykoanalyttikon tohtori Adlerin mielestä on alitajuisen sieluelämä aina halua hallita muita ja olla muiden yläpuolella, muita parempi. Nämä psykoanalyttiset tutkimukset ovat siis eräässä suhteessa johtaneet samaan tulokseen, ne ovat havainneet ihmisen alitajuisen sieluelämän olevan halua jossain muodossa, siis alemmaa astraalivoimaa, niinkuin teosofeina sanoisimme. Mutta, kuten niin usein tapahtuu, on psykoanalyysi ylen rohkeasti yleistyttänyt huomionsa ja ilman muuta yhdistänyt samaan kategoriaan kaikki tämänkaltaiset sielulliset ilmiöt, myöskin ne, jotka ilmenevät päivätajunnan kautta rikollisuutena, neroutena tai taiteellisena ja runollisena inspirationa.

Samoin on prof. Lombrosokin painostanut rikollisuuden ja ne-
rouden samansukuisuutta, vaiikkeivät hänen väitteensä perustu
suorastaan psykoanalyttisiin tutkimuksiin. Mielestäni on kui-
tenkin eräs psykoanalyttikko, ruotsalainen tohtori Poul Bjerre,
joka lukeutuu n.s. psykosynteettisen järjestelmän kannattajiin,
päässyt tunkeutumaan jonkun verran syvemmälle sielun tunte-
mattoman puolen mysteroon.

Hän ei tahdo umpimähkään tuomita kaikkea n. s. tajutonta
sieluelämää sukupuoliseksi himoksi, eikä muuksi haluksi,
vaikka hän tunnustaa, miten keskeinen merkitys sillä on kai-
kessa ihmisten toiminnassa, vaan hän näkee siinä samoin kuin
päivätajuisessa elämässä, mutta vain ikäänkuin *toisella tasolla*,
elämän sisäistä pyrkimystä etsiä ykseyttä. Tämä etsiminen ta-
pahtuu hänen mielestään kuoleman ja uudestisyntymisen mer-
keissä. Kaikki muodot, jotka ovat niinkuin elämän symbooleja,
häviävät, niiden täytyy kuolla ja uusia syntyä, sillä elämä ei
salli milloinkaan kiteytymisen, eikä muotoihin kangistumisen
tapahtua.³⁾

Bjerre on siis lähestynyt okkultista kantaa siinäkin, että
hän näkee elämän ikuisten lakien vaikutusta ihmissielun eri
olotiloissa, mutta hänenkin käsityksensä siitä on vielä hämärä.
Salatiede, okkultismi, joka perustuu ikivanhaan viisauteen ja
tietoon, on tottunut ymmärtämään ihmistä olentona, joka toimii
eri tajunnan tasoilla omaten kullakin tasolla vastaavan ruumiin
eli käyttövälineen. Vanhassa itämaalaisessa filosofiassa puhu-
taan eri koosheista, Manoomajakoosha, Praanamajakoosha ja
Annamajakoosha, jotka vastaavat teosofisia nimityksiä: äly- ja
tunneruumis eli astraaliruumis, eetteriruumis ja fyysillinen
ruumis. Tällöin on ymmärrettävä salatieteen mukaan sielullis-

³⁾ Kts. Freud m. f 1. Psykoanalyzen, osa II, kirj.: Vägen till och från
Freud av dr Poul Bjerre; siv. 115.

ten sairauksien johtuvan minätajunnan, itsetietoisuuden suhteesta näihin eri käyttövälineisiin, t. s. juuri suhteesta alitajuntaan tai tajuttomaan, kuten psykoanalyysikin opettaa, ainoastaan laajemmassa merkityksessä. Ihmisen itsetietoisuus, minätajunnan painopiste, joka normaalioloissa on fyysillisissä aivoissa, voi nimittäin siirtyä käyttövälineestä toiseen aiheuttaen sairaalouden tilan, jolloin suhde ulkomaailmaan on hämärtynyt. Mieli- ja hermosairaathan eivät usein huomaa, mitä tapahtuu heidän ympärillään. Heidän personallinen tietoisuutensa on siirtynyt sille tasolle, jossa heidän sairautensa syy piilee.

Voidaksemme selvemmin käsittää tätä ihmisten käyttövälineiden suhdetta toisiinsa sellaisena kuin se ilmenee sielullisissa sairauksissa, tahdomme havainnollisuuden vuoksi kuvitella, että ihmisaivojen aineosat eli atoomit olisivat levitetty eteemme sillä tavalla, että kunkin fyysillisen atoomin yläpuolella olisi sitä vastaava atoomi aivojen eetteripuolella. Mutta koska on olemassa myös vastaava voimapiste astraalisessa eli tunneruumiissa ja vastaava elonkeskus mentaalisisä eli älyruumiissa, voimme kuvitella niitäkin jonkinlaisiksi atomeiksi edellisten yläpuolelle. Näiden neljän erilaisten ”atoomien” välillä on olemassa määrätty suhde, jota voimme — käyttämällä Mr. C. W. Leadbeaterin esitystä — kuvitella pieneksi yhdistäväksi putkeksi. Todellisuudessa ei asia ole näin aineellinen, vaikkakin läheinen vuorovaikutus eri käyttövälineiden välillä on olemassa. Sanomme siis nyt kuvannollisesti, että tajunnan tietoisuus kulkee putkea pitkin ja että sen rinnakkaisilmionä on värähtely vastaavissa atomeissa. Jos värähtely alkaa älyatomeista, lähettävät ne tietoisuuden astraaliseen käyttövälineeseen ja siitä eetteriseen ja fyysilliseen, pannen kussakin vastaavat atoomit värähtelemään, kunnes ihmisen päivätajunta käsittää sekä tunne- että ajatusilmion. Mutta jos nyt jostain syystä nämä putket eli kanavat joutuvat epäkuntoon — syy voi olla

esim. eetteriruumiissa, joka on ikäänkuin kynnyks ja vartija eri tajunnantilojen välillä, — jos siis jonkinlainen supistuminen aikaansaa tukkeutumisen putkissa, niin ettei tietoisuus, pääse kulkemaan käyttövälineestä toiseen, jää fyysillinen tajunta riippuvaiseksi vain ulkonaisesta maailmasta, eikä ihmisessä voi ilmetä ajatusta eikä tunnetta. Tällöin syntyy tila, jota nimitämme idiotismiksi, tylsämielisyydeksi. Voi tapahtua niinkin, että tällaisen tilan aikana putket äkkiä paisuvat ja sairas ihminen saa raivokohtauksen. Hän huutaa kuin eläin, ja se johtuu siitä, ettei hän ole oma itsensä, sillä tajuttomasta suuri tunnetulva on vallannut hänen aivonsa.

Hyvän kuvan siitä, miten nämä tajuttomaan johtavat putket toimivat terveessä ihmisessä, saamme tarkastamalla myrkytysilmiötä. Myrkytys tapahtuu salatielten mukaan aina eetteriaivoissa supistaen tai laajentaen tiehyitä niissä.

Meillä on esim. sellainen myrkkyy kuin oopiumi, jota lääkärin antavat rauhoittaakseen ja tyynnyttääkseen potilaita. Sen vaikutus johtuu siitä, että se muodostaa sulun astraalitajuntaan estäen tunteita samalla voimalla vaikuttamasta fyysillisiin aivoihin. Toinen myrkkyy, jonka vaikutus on yleisesti tunnettu, on alkohooli. Alkohoolilla on päinvastainen vaikutus, se laajentaa kanavia. Aluksi, niitä jotka johtavat älytasolle, sillä huomaamme, että väkijuomia nauttiva ensimmäisissä asteissa tulee älyllisesti eloisaksi. Sittemmin kuitenkin syntyy sulkku mentaalitasoon, mutta sen sijaan alempi tunne- eli himoelementaali pääsee tunkeutumaan ihmisen tajuntaan, kunnes vihdoinkin tiehyet tukkeutuvat ja ihminen tulee tylsämieliseksi. Vaarattomampi myrkkyy, jota paljon käytämme nauttiessamme kahvia on kofeiini. Kofeiini avaa kanavan älytasoon ja tuo älykäyttövälineestä tietoisuutta fyysillisiin aivoihin. Vaikkakin kahvi suuremmissa määrässä nautittuna on haitallista, niin esim. muutamat maagikot ja salatieliteijät ryhtyessään johonkin

suurempaan ajatustyöhön mielellään nauttivat sitä. Vaarallisin myrkkyy, jota itämaalaiset käyttävät nautintoaineena on hashish. Hashish, joka poltetaan eräästä hampun sukuisesta kasvista, avaa tien taivasmaailman vaikutuksille. Se tuo mukanaan mitä suurimman autuuden ja nautinnon, eivätkä sitä käyttäneet enää kykene elämään ilman sitä. Hyvin nopeasti se kuitenkin tekee lopun fyysillisestä organismistä.

Edellä olevasta saamme siis jonkunlaisen käsityksen siitä, mihin suuntaan nämä ihmisen eri käyttövälineistä tietoisuutta välittävät putket toimivat, ja kuten jo mainitsimme perustuu salatieteen kanta sielullisten sairauksien selittämiseksi itsetietoisuuden suhteeseen eri tasoilla toimiviin käyttövälineisiin. Tästä johtuukin, että salatiede jakaa sielulliset sairaudet eri ryhmiin riippuen siitä onko taudin syy fyysisessä, eetteri-, astraali- vaiko menttaaliruumiissa.

Ensinnäkin voivat siis fyysiset eli kiinteät aivot vioittua (*dementia praecox*). Syy saattaa olla joko perinnöllisyys, degeneratio (aivan polvesta polveen huononemisen) tai se jota nimitetään aivojen pehmennykseksi. Tauti näyttäytyy tällöin ennenkaikkea mielentylsistymisessä, jossa kylläkin voidaan eroittaa eri asteita.

Jos taasen vika on eetteriaivoissa, on todella kyseessä myrkytys, kuten aikaisemmin mainittiin. Myrkytyksestä johtuu, että putket joko sulkeutuvat tai avautuvat, mutta tavallisesti on myrkytys jälkimäistä laatua. Silloin astraaliset ja mentaaliset voimat tulvehtivat fyysisen tietoisuuteen aikaansaaden ilmiön, jota lääkärit nimittävät hallusinatioksi. Hallusinatio, joka usein on merkinä mielisairauden lähestymisestä, ilmenee siinä, että ihminen alkaa nähdä näkyjä, nähdä ja kuulla sellaisia asioita, jotka eivät ole objektiivisesti todellisia. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta hallusinatiosta ovat juoppohulluutta (*delirium tremens'ia*) potevien näyt. Tunnettujahan ovat kertomuk-

set kaikenkaltaisista eläimistä ja n.s. pikku-ukoista, jotka kiu-
saavat heitä, alituisesti seuraavat heidän kintereillään, estävät
heitä nukkumasta j. n. e.

Sairauden syyn piillessä tunne- eli astraalisessa käyttövä-
lineessä, voimme erottaa potilaan tilassa kaksi eri astetta. En-
simäisessä asteessa tauti ilmenee alakuloisuutena ja synkkä-
mielisyytenä (*depressio*). Ihmisen tunne-elämässä on jotain
sairasta ja hän vetäytyy pois toisten seurasta yksinäisyydessä
synkkänä tuijottamaan, antautuen sairaaloisen tunne-elämänsä
valtoihin. Toisessa asteessa synkkämielisyyttä muuttuu raivo-
kohtaukseksi. Niinkauvan kuin vika vielä on täten vain astraali-
ruumiissa, voi sairautta helposti parantaa, mutta jos synkkämie-
lisyyspuuskien ja raivokohtauksien annetaan jatkua, voivat ne
pian vioittaa eetteriaivoja, jolloin potilas alkaa nähdä näkyjä, ja
silloin ei ole pitkää askelta siihen tilaan, jossa tajunnan paino-
piste on kokonaan siirtynyt muuante, mielenvikaisuuteen.

Mentaaliseen eli ajatusvälineeseen syntynyt sairaus taasen
ilmenee suorastaan ajatuselämässä. Ihminen joutuu määrätyn n.
s. kiintoajatukseen (*idée fixe*) orjaksi. Hän esim. luulee, että hän-
tä vainotaan, tai uskoo olevansa jokin paljon suurempi olento
kuin minä ihmiset häntä pitävät, esim. keisari tai kuningas.
Tauti voi alkaa näin viattomammin, mutta jollei sitä ajoissa
kyetä parantamaan, muuttuvat kiintoajatuksiset valtaviksi har-
hamielteiksi, joihin vielä saattaa yhtyä hallusinatioita tajunnan
painopisteen siirtyessä mentaaliseen käyttövälineeseen.

Lyhyesti kaavan muodossa merkittynä olemme siis voi-
neet ryhmittää sielulliset, sairaudet seuraavasti:

I. Kiinteät aivot: tylsyys.

II. Eetteriaivot: hallusinatio.

III. Astraaliaivot: synkkyys ja raivo.

IV. Mentaaliaivot: kiintoajatuksiset, harhamielteet.

Jos kuitenkin tahdomme täydellisemmin tyhjentää ainetamme, täytyy meidän lisätä, että on olemassa toisiakin sielullisia sairaustapauksia, joita ei voida suorastaan yhdistää edellä mainittuihin ryhmiin. Ensinnäkin on silloin se ilmiö, jota nimetään persoonan jakautumiseksi. Sama ihminen voi esiintyä eri persoonallisuuksina, eri persoonallisuudet toimivat eri aikoina hänen päivätajuntansa kautta. Tämän kuitenkin selitämme niin, että kukin noista persoonista on osa samaa sielua, samaa ihmis-tä. Sielun sisällön joku uusi puoli vain ilmenee uutena persoonallisuutena, jonka on muodostanut eetteriaivot tajunnan painopisteen siirtyessä fyysillisistä, kiinteistä aivoista niihin. Samalla on tapahtunut vanhan persoonallisuuden poistoyöntäminen. Tämä sielullinen sisältö, joka täten on pukeutunut uuteen muotoon, on tietysti kotoisin ali- ja ylitajunnasta. Se voi johtua siitä, että ihmisellä on sisäisissä käyttövälineissään muisto edellisistä elämistään. Se ei ole mitään selvää muistoa, sillä selvä muisto on olemassa vain ylemmissä käyttövälineissä syyruumiissa ja ihmisen minässä, mutta minästä on tämä muisto voinut heijastua äly- ja tunneruumiiseen ja ihmisen persoonallinen tajunta on pukeutunut siihen ilmentäen uutta persoonallisuutta.

Sitten on olemassa vielä se mahdollisuus, että ihminen todella joutuu jonkun vieraan henkiolennon riivaamaksi, joka käyttää hänen elimistöään. Tämä voi joskus tapahtua siinä, jota sanomme epilepsiaksi eli kaatuvataudiksi. Mutta tämä henkimaailman vaikutus on liian laaja ala voidaksemme siihen tässä yhteydessä syventyä.

Kun nyt olemme tutkineet sielullisia sairauksia psykologian valossa, voimme helposti huomata, mistä tärkeästä seikasta riippuu niiden paraneminen. Olemme nim. huomanneet, että näiden tautien syy on ihmisen alitajuisessa sieluelämässä, ja sentähden emme sitä useimmiten tunne. Mutta meidän on juuri

opittava tuntemaan omaa sieluelämäämme. Emme saa sitä työntää pois, vaikka se tuntuisi pahalta ja epämieluiseltakin, vaan meidän tulee pelotta katsella sitä ja ajatuksellamme ja älyllämme arvostella sen sisältöä, siten voittaaksemme sen, mikä siinä on pahaa. Vaara on vain siinä, mikä on salattua, sillä sairauden muodossa juuri se kuitenkin ennemmin tai myöhemmin vaatii pääsyä fyysilliseen tietoisuuteemme. Siis ajattelemiseen ja tutkimiseen, omaan sieluunsa tutustumiseen täytyy meidän kehoittaa kaikkia niitä, jotka tahtovat parantua tai pysyä sielullisesti terveinä. Terveyspedagoogien vanha ja tuttu iskulause ”Terve sielu terveessä ruumiissa ,” voidaan myös ymmärtää päinvastaisessa suhteessa.

*Pekka Ervastian 1917 pidetyistä esitelmistä tehtyjen
muistiinpanojen nojalla kirj. Eino Krohn.*